

POSTANOWIENIE

Dnia 24 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku K. J.
z udziałem A. K., E. S., W. O., A. M.
i B. S.
o zasiedzenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 24 czerwca 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestników E. S. i W. O.
od postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 7 kwietnia 2021 r., sygn. akt XXVII Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2016 r. wydanym w sprawie z I Ns (...) Sąd Rejonowy w P. stwierdził, że wnioskodawczyni E. S. oraz jej brat - uczestnik postępowania W. O. nabyli z dniem 22 grudnia 2010 r. w drodze zasiedzenia po ½ części prawo własności dwóch nieruchomości – działek nr 535/1 i 537 położonych w N.. Postanowienie uprawomocniło się.

W piśmie z dnia 28 lipca 2017 r. K. J. wystąpiła ze skargą o wznowienie postępowania w tej sprawie, powołując się na jego nieważność, spowodowaną nieuczestniczeniem w nim przez skarżącą, która odziedziczyła prawo własności

tych nieruchomości po rodzicach. Ostatecznie K. J. sprecyzowała, że domaga się stwierdzenia, że to ona nabyła własność obydwu działek w drodze zasiedzenia.

Terminowość złożenia skargi o wznowienie skarżąca wykazywała powołując na uzyskanie informacji o wydaniu zaskarżonego postanowienia z listu otrzymanego od znajomego, datowanego na 28 czerwca 2017 r.

Sąd Rejonowy w P. ocenił, że skarga o wznowienie postępowania złożona została przez skarżącą z zachowaniem terminu z art. 407 k.p.c. oraz, że potwierdziły się wskazane przez K. J. podstawy wznowienia przewidziane w art. 524 § 2 k.p.c., tj. pozbawienie skarżącej możliwości działania w poprzednio toczącym się postępowaniu, którego wynikiem była zainteresowana, ponieważ jej nieżyjący już wówczas ojciec był ujawniony w rejestrze gruntów jako posiadacz obu działek objętych wnioskiem. W tych okolicznościach Sąd Rejonowy ponownie rozpoznał sprawę o stwierdzenie nabycia przez zasiedzenie obydwu działek, o stwierdzenie nabycia własności których ubiegali się pierwotnie E. S. i W. O. a na etapie postępowania wznowieniowego konkurencyjne żądanie zgłosiła skarżąca K. J.. Sąd ustalił, że sporne działki były wykorzystywane przez nieokreśloną ilość osób, ponieważ nie były ogrodzone, znajdowały się w centrum miejscowości – jedna, położona przed wejściem na działkę E. S. i jej brata, stanowiła chodnik i trawnik, a druga, znajdująca się na tyłach ich działki, poza ogrodzeniem, była ogólnie dostępna, zaśmiecona, przebywały się na niej przypadkowe osoby; powszechnie traktowano ją jako niczyją. Sąd pierwszej instancji stwierdził, że żadna z osób wnioskujących o stwierdzenie nabycia własności tych działek przez zasiedzenie nie wykazała ich samoistnego posiadania przez czas wymagany w art. 172 § 2 k.c. W ocenie Sądu wskazywane przez E. S. i jej brata czynności porządkowe na działce położonej na tyłach ich nieruchomości, wykonywane sporadycznie, ani dbałość o trawnik przed płotem od strony ulicy, nie demonstrowały wystarczająco woli posiadania działek dla siebie. Podobnie skarżąca K. J. nie wykazała faktu samoistnego posiadania działek przez swojego ojca przez dostatecznie długi czas. W konsekwencji postanowieniem z dnia 5 lutego 2020 r. Sąd Rejonowy w punkcie 1. zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że oddalił wniosek, w punkcie 2. oddalił wniosek o stwierdzenie nabycia

własności nieruchomości przez zasiedzenie, zawarty w skardze o wznowienie, zaś w punktach 3, 4 i 5 orzekł o kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz o kosztach sądowych. Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia Sąd Rejonowy wskazał art. 524 k.p.c. w zw. z art. 407 § 1 k.p.c. w zw. z art. 172 § 1 i 2 k.c. z zw. z art. 9 i 16 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz.U. z 1990 r., Nr 55, poz.321) w zw. z art. 336 k.c. i w zw. z art. 520 § 1 k.p.c.

E. S., W. O. oraz K. J. wnieśli apelacje od tego postanowienia. Sąd Okręgowy w W. oddalił je postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2021 r. Po przeprowadzeniu kontroli postępowania dowodowego i oceny dowodów, a także prawidłowości zastosowania przez Sąd Rejonowy prawa materialnego do ustalonego stanu faktycznego - podzielił ustalenia faktyczne i wnioski prawne tego Sądu.

Przyczyną oddalenia apelacji było stwierdzenie, że żaden z uczestników postępowania nie wykazał przesłanek zasiedzenia spornych nieruchomości.

Skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego wnieśli E. S. i W. O.. Zarzucili w niej naruszenie przepisów postępowania, mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy, dotyczące art. 407 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c., art. 412 § 1 k.p.c., art. 410 § 1 i w zw. z art. 407 § 1 k.p.c., a ponadto art. 233 § 1 w zw. z art. 227 k.p.c.

We wnioskach domagali się zmiany zaskarżonego postanowienia i odrzucenia skargi o wznowienie postępowania, ewentualnie jego zmiany przez uwzględnienie w całości wniosku E. S. i W. O. o stwierdzenie zasiedzenia przez nich obydwu działek, bądź też uchylenia zaskarżonego postanowienia, zniesienia postępowania w obu instancjach i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu w P. do ponownego rozpoznania oraz zasądzenia od K. J. na ich rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Skarga kasacyjna stanowi środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni i umożliwiający usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń

wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji przypisanego jej celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przesłanki przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania.

-Skarżący uzasadnili potrzebę rozpoznania ich skargi przesłankami z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. to znaczy wystąpieniem istotnych zagadnień prawnych i potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Istotne zagadnienia prawne dotyczą:

- dopuszczalności pogorszenia sytuacji prawnej uczestnika postępowania ukształtowanej prawomocnym orzeczeniem wydanym przed wznowieniem postępowania w wyniku zmiany tego orzeczenia, dokonanej pomimo oddalenia skargi o wznowienie postępowania;
- obowiązku wykazania przez uczestnika wnoszącego skargę o wznowienie postępowania, że nie dowiedział się o okolicznościach stanowiących podstawę do wniesienia skargi w toku postępowania podatkowego, w sytuacji, gdy prawidłowo działający organ administracji obowiązany był na podstawie art. 6 ust. 8 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych wydać decyzję o wygaśnięciu jego obowiązku podatkowego z tytułu podatku od nieruchomości.

Jako przepis wymagający wykładni skarżący wskazali art. 412 § 2 k.p.c., który ich zdaniem budzi poważne wątpliwości co do tego, czy w postępowaniu wszczętym na podstawie skargi o wznowienie postępowania na skutek pozbawienia strony (uczestnika postępowania) możliwości działania Sąd jest uprawniony do zmiany prawomocnego orzeczenia, pomimo oddalenia skargi o wznowienie postępowania.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, jeszcze należycie nie przeanalizowane albo też takie, którego

dotychczasowe rozwiązanie - zdaniem skarżącego - jest z poważnych przyczyn niezadowalające, może to również być zagadnienie, które wprawdzie zostało już poddane procesom wykładni, jednak nadal nie doczekało się jednoznacznego wyjaśnienia i budzi poważne spory, znajdujące odbicie w niejednolitym orzecnictwie. Przedstawienie takiego zagadnienia wymaga dochowania reguł analogicznych do tych, które ukształtowane zostały przy formułowaniu zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości. Konieczne jest więc przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do interpretacji określonego przepisu lub zespołu przepisów, poparte analizą orzecnictwa i piśmiennictwa oraz wykazanie, że problem ten ma istotne znaczenie w przedstawionej sprawie, a jego rozwiązanie rzutować będzie na sposób jej rozstrzygnięcia w postępowaniu kasacyjnym. Jednocześnie jednak sposób ujęcia problemu musi podkreślić jego uniwersalny, abstrakcyjny charakter, wskazujący na potrzebę znalezienia rozwiązania pomocnego w wielu sprawach, nie tylko tej jednej, w której został powołany (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179).

Z kolei wystąpienie potrzeby wyłożenia przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa w drodze wykładni prowadzonej z zachowaniem powszechnie przyjmowanych reguł interpretacyjnych umożliwia wyłożenie go na różne sposoby i związana z tym niejednoznaczność nie została dotychczas usunięta, bądź też, że na tle konkretnego przepisu, w zbliżonych stanach faktycznych wydawane są różne rozstrzygnięcia, spowodowane niejednolitą wykładnią tego przepisu. Oczywiście i w tym wypadku wskazana potrzeba musi rzeczywiście występować w sprawie, a dokonanie wykładni jest krokiem koniecznym do rozpoznania skargi kasacyjnej.

Pierwszy problem wskazywany przez skarżących w ramach przesłanki z art. 398 ⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. i sygnalizowana we wniosku o rozpoznanie skargi kasacyjnej potrzeba wykładni art. 412 § 2 k.p.c. nie mogą stanowić podstawy przyjęcia ich skargi kasacyjnej do rozpoznania, ponieważ opierają się na wadliwym rozumieniu przebiegu postępowania o wznowienie postępowania i zapadłego w nim orzeczenia.

Skarżący uważają, że Sąd Rejonowy oddalił skargę o wznowienie postępowania złożoną przez K. J., co nie odpowiada rzeczywistemu wynikowi postępowania. Tymczasem Sąd ten, stosując aktualnie obowiązujący art. 410 i art. 412 k.p.c., po zbadaniu i stwierdzeniu, że nie wystąpiły przesłanki odrzucenie skargi, wskazane w art. 410 § 1 k.p.c. rozpoznał sprawę merytorycznie na nowo i w pełnym zakresie. W wyniku tego rozpoznania poczynił nowe ustalenia faktyczne, które poddał ocenie i uznał, że ani E. S. i W. O., ani też K. J. nie wykazali, że oni sami, bądź ich poprzednicy prawni zasiedzieli prawo własności spornych nieruchomości. Dlatego w sprawie wydane zostało nowe orzeczenie merytoryczne, które objęło oddalenie wniosku E. S. i W. O. rozpatrywanego już w pierwszym postępowaniu i oddalenie nowego wniosku, zgłoszonego przez K. J. w postępowaniu wznowieniowym. Nie jest więc uzasadnione twierdzenie skarżących, że doszło do oddalenia skargi o wznowienie postępowania. Tym samym zagadnienia prawne oparte na tym założeniu, nie mogą stanowić uzasadnionej podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Pozostaje więc jedynie zagadnienie prawne odnoszące się do ciężaru dowodu. Zagadnienie sformułowane zostało kazuistycznie, sugeruje konkretny dowód jako wyłącznie miarodajny do stwierdzenia, kiedy podmiot składający skargę o wznowienie postępowania dowiedział się o wydaniu postanowienia zaskarżonego tą skargą. Takie stanowisko sprzeczne jest z obowiązującą w polskiej procedurze zasadą swobody wyboru i oceny dowodów, pozostawiającą stronom decyzję co do rodzaju dowodu, jakim zamierzają wykazać określoną okoliczność, a sądowi swobodę oceny przedstawionych dowodów (por. np. wyrok z dnia 14 października 2015 r., V CSK 584/13, nie publ.). Wnoszący skargę o wznowienie postępowania ma obowiązek zawrzeć w tej skardze okoliczności stwierdzające zachowanie terminu do jej wniesienia (art. 409 k.p.c.), dopiero na żądanie sądu winien uprawdopodobnić te okoliczności (art. 410 § 2 k.p.c.). Ujęta w art. 6 k.c. reguła rozkładu ciężaru dowodu zakłada, że w sytuacji gdy jedna ze stron wykazała wystąpienie faktów przemawiających za słuszością jej stanowiska, wówczas to drugą stronę procesu obarcza ciężar udowodnienia okoliczności podważających ten wniosek (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 2020 r., II UK 207/19). K. J. wykazała listem otrzymanym od H. W., datowanym na 28

czerwca 2017 r., kiedy dowiedziała się o wydaniu postanowienia z dnia 26 kwietnia 2016 r. Skarżący podważali jej twierdzenie wskazując na hipotetyczną informację, jaką K. J. powinna pozyskać z decyzji organu podatkowego, wygaszającej jej obowiązek podatkowy w zakresie podatku od nieruchomości. Skoro E. S. i W. O. podnosili takie twierdzenie i to o cechach hipotezy, powinni byli zawnioskować przeprowadzenie dowodu z wskazywanej przez siebie decyzji podatkowej, to oni bowiem, a nie K. J. mieli interes prawny w podważeniu jej twierdzeń. Taki układ obowiązków dowodowych wynika z art. 6 k.c. i akceptowany jest powszechnie w piśmiennictwie i orzecznictwie, nie można więc go uznać za zagadnienie wymagające ponownego rozważania przez Sąd Najwyższy.

Przyjąć zatem należy, iż powołane przez skarżących podstawy przyjęcia ich skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wystąpiły. Okoliczności sprawy nie wskazują także, aby zachodziły inne przesłanki przedsądu, przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c.